

Sygn. akt VI ACa 73/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Ksenia Sobolewska - Filcek (spr.)

Sędziowie: SA Agata Zajac

SO (del.) Maciej Kruszyński

Protokolant: protokolant Katarzyna Mikiciuk

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. z siedzibą w L.

przeciwko Szpitalowi (...) ZOZ z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 7 września 2015 r., sygn. akt IV C 413/13

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

VI ACa 73/16

UZASADNIENIE

Powód - (...) S.A. z siedzibą w L. domagał się zasądzenia od pozwanego kwoty 769 170,07 zł wraz z odsetkami:

- umownymi (1,5 – krotności odsetek ustawowych w skali roku, nie przekraczających odsetek maksymalnych, o których mowa w art. 395 § 2¹ k.c.), od kwoty 618 272,71 zł, od dnia wniesienia pozwu, do dnia zapłaty;

- umownymi (1,5 – krotności odsetek ustawowych w skali roku), od kwoty 29 025,00 zł, od dnia wniesienia pozwu, do dnia zapłaty;

- ustawowymi, od kwoty 121 872,36 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;

oraz obciążenia pozwanego kosztami procesu.

W uzasadnieniu swojego żądania powód wyjaśnił, że w dniu 15 grudnia 2011r. zawarł z pozwanym porozumienie w przedmiocie spłaty wymagalnych już wierzytelności (nr dokumentu – (...)). Przy czym, zawierając to porozumienie, powód występował zarówno w imieniu własnym, jak i jako pełnomocnik pięciu innych firm. Pozwany zaś dokonał kilku spłat w lutym, marcu i maju 2012r., zaspokajając w części cztery z tych firm. Nie spłacił jednak żadnej z należności

powoda, który dochodzi ich w sprawie niniejszej. Zgodnie z porozumieniem pozwany miał spłacić całą należność w 36 miesięcznych ratach, począwszy od stycznia 2011r., przy czym każda rata obejmowała część należności głównej (1 676 189,37 zł) oraz odsetki umowne od jej niewymagalnej części i rata prowizji (która miała być zapłacona wraz z 18 pierwszymi ratami). Wobec opóźnienia się pozwanego ze spłatami ustalonych rat, powód pismem z 19 czerwca 2012r. wezwał go do zapłaty należności przeterminowanych, grożąc skorzystaniem z zapisów § 4 ust 3 porozumienia, a wobec braku reakcji z jego strony, pismem z dnia 5 lipca 2012r. wezwał go do zapłaty natychmiast wymagalnej kwoty 1 612 407,31 zł, w tym 1 471 365,22 zł kapitału. Rozmowy podjęte przez strony nie doprowadziły do zawarcia kolejnego porozumienia.

Do pozwu powód dołączył wyliczenia należności każdego z reprezentowanych przez siebie wierzycieli oraz należności własnej, wraz z przedsądowymi wezwaniami do zapłaty.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z 13 grudnia 2012r. Sąd Okręgowy w Legnicy uwzględnił żądanie powoda w całości.

W zarzutach do powyższego nakazu pozwany - Szpital (...) ZOZ z siedzibą w W. wniósł o jego uchylenie w całości i oddalenie powództwa w całości podnosząc, że porozumienie z 15 grudnia 2011r. obarczone jest wadą nieważności z uwagi na brak niezbędnej zgody organu założycielskiego pozwanego na przeniesienie wierzytelności objętej tym porozumieniem, o czym powód wiedział, jako podmiot zajmujący się profesjonalnym obrotem wierzytelnościami. Pozwany zarzucił ponadto (na wypadek, gdyby sąd nie podzielił powyższych zarzutów), że uregulował kwotę 64 899,95 zł na zaspokojenie roszczeń kontrahentów Szpitala wskazanych w treści uzasadnienia pozwu, a nadto wniósł o rozłożenie pozostałej należności na 8 równych rat, płatnych kwartalnie, na koniec danego kwartału, począwszy od 1 lipca 2013r.; umorzenie odsetek od należności stanowiących podstawę wniesionego roszczenia i odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami procesu.

Pismem z dnia 12 lutego 2013r., sprecyzowanym w piśmie z dnia 30 grudnia 2013r., powód cofnął powództwo w zakresie kwoty 767 890,19 zł, wobec spełnienia przez powoda roszczenia w tej części i wniósł o utrzymanie nakazu zapłaty w mocy co do kwot:

- 21 279,88 zł, tytułem pozostałej części należności głównej, wraz z odsetkami umownymi w wysokości 1,5 – krotności odsetek ustawowych w skali roku, nie przekraczających odsetek maksymalnych, o których mowa w art. 395 § 2¹ k.c., od dnia 26 stycznia 2013r. do dnia zapłaty;
- 19 598,40 zł, tytułem odsetek umownych w wysokości 1,5 – krotności odsetek ustawowych w skali roku, nie przekraczających odsetek maksymalnych, o których mowa w art. 395 § 2¹ k.c., od kwoty 618 272,71 zł, za okres od 6 grudnia 2012r. do 25 stycznia 2013r.;
- 790,83 zł, tytułem odsetek umownych w wysokości 1,5 – krotności odsetek ustawowych w skali roku, nie przekraczających odsetek maksymalnych, o których mowa w art. 395 § 2¹ k.c., od kwoty 29 025,00 zł, za okres od 6 grudnia 2012r. do 25 stycznia 2013r.;
- 2 213,74 zł, tytułem odsetek ustawowych od kwoty 2 213,74 zł, za okres od 6 grudnia 2012r. do 25 stycznia 2013r.

Do pisma powód dołączył rozliczenie należności i spłat.

Pozwany, w piśmie z dnia 5 marca 2013r., wyraził zgodę na umorzenie postępowania w zakresie objętym cofnięciem pozwu, a w pozostałej części - o oddalenie powództwa. Wyjaśnił, że w dniu 21 stycznia 2013r. zostało zawarte porozumienie między Szpitalem, a spółką (...) S.A., na mocy którego wszelkie zobowiązania względem powoda zostały w całości spełnione (także co do odsetek). Zatem żądanie zapłaty jakichkolwiek dalszych kwot nie jest uzasadnione. Do pisma dołączono kopię porozumienia, wykaz wierzytelności, informację z dnia 14 stycznia 2013r. o zgodzie organu założycielskiego na dokonanie zamiany wierzyciela i potwierdzenie przelewu z dnia 25 stycznia 2013r.

Postanowieniem z dnia 29 maja 2013r. Sąd Okręgowy uchylił nakaz zapłaty z 13 grudnia 2012r. i umorzył postępowanie co do roszczenia głównego w kwocie 747 890,19 zł oraz w zakresie odsetek umownych: od kwoty 596 992,83 zł, począwszy od dnia 25 stycznia 2013r i od kwoty 29 025,00 zł, począwszy od dnia 25 stycznia 2013r., a także odsetek ustawowych od kwoty 121 972,36 zł, począwszy od 25 stycznia 2013r. i w zakresie kosztów postępowania do kwoty 14 149,00 zł.

W dalszym toku postępowania powód popierał powództwo w zakresie sprecyzowanym w piśmie z 30 grudnia 2013r. i wyjaśnił, że spłata z dnia 25 stycznia 2013r. nie zaspokoiła całości roszczeń powoda, co wynika też z treści porozumienia, na które powołuje się pozwany.

W opinii z dnia 17 maja 2014r. biegła B. B. wyjaśniła, że nie może jednoznacznie stwierdzić, czy ustalona przez powoda kwota nieuregulowanej należności głównej, po wpłacie z 25 stycznia 2013r., jest prawidłowa ponieważ wątpliwa pozostaje legalność porozumienia z 15 grudnia 2011r., co rzutuje na brak możliwości ustalenia stopy należnych odsetek; strony nie uzgodniły wysokości wpłat na poczet tego porozumienia; żaden z wierzycieli nie potwierdził stanu swoich wierzytelności po dniu 25 stycznia 2013r. Stanowisko to biegła podtrzymała i rozwinęła w opinii uzupełniającej.

Również biegła A. I. w opinii z dnia 28 marca 2015r. stwierdziła, że nie można stwierdzić na podstawie dokumentów złożonych w sprawie, w jaki sposób rozliczona została kwota dokonanej zapłaty. Wysokość kwoty sugeruje jedynie, że dłużnik spłacił należność główną według wartości na dzień 14 września 2012r.

Wyrokiem z dnia 7 września 2015r. Sąd Okręgowy w Warszawie utrzymał w mocy nakaz zapłaty z dnia 13 grudnia 2012r. co do kwoty 21.279,88 zł z odsetkami:

- od kwoty 618.272,71 zł: umownymi w wysokości sumy odsetek ustawowych pomniejszonych o 3 p.p. oraz odsetkami w wysokości 1,5 - krotności odsetek ustawowych w skali roku, nie przekraczającymi jednakże odsetek maksymalnych, o których mowa w art. 359 § 2¹ k.c., od dnia 6 grudnia 2012 r. do dnia 25 stycznia 2013 r.,

- od kwoty 29.025,00 zł: umownymi w wysokości 1,5 - krotności odsetek ustawowych w skali roku od dnia 6 grudnia 2012 r. do dnia 25 stycznia 2013 r.,

- od kwoty 121.872,36 zł: ustawowymi od dnia 6 grudnia 2012 r. do dnia 25 stycznia 2013 r.,

- od kwoty 21.279,88 zł: umownymi w wysokości sumy odsetek ustawowych pomniejszonych o 3 p.p. oraz odsetkami w wysokości 1,5 x krotności odsetek ustawowych w skali roku, nie przekraczające jednakże odsetek maksymalnych, o których mowa w art. 359 § 2¹ k.c. od dnia 26 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7.217,00 zł tytułem zwrotu zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu swojego orzeczenia Sąd Okręgowy stwierdził, że na skutek uprawomocnienia się z dniem 10 grudnia 2013r. postanowienia z 29 maja 2013r., uchylającego nakaz zapłaty z 13 grudnia 2012r. w zakresie kwoty głównej, w części, to jest co do kwoty 747 890,00 zł, spór w chwili obecnej dotyczy tylko odsetek od kwot wcześniej spłaconych przez stronę pozwaną. Jest to spór co do zasadności tych odsetek i ich wysokości. Przy czym opinia biegłej A. I. nie pozostawia wątpliwości, że roszczenie strony powodowej jest co do odsetek zasadne. Z wyliczeń biegłej wynika kwota nieco wyższa, niż ta, której domaga się strona powodowa. Sąd Okręgowy uwzględnił więc żądanie powoda, mając na względzie art. 321 k.p.c.

W apelacji od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości, pozwany - Szpital (...) ZOZ z siedzibą w W. wniósł o jego zmianę w całości i oddalenie powództwa w całości, względnie uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi 1 instancji wraz z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c., polegające na niedopełnieniu przez sąd obowiązku pełnego, rzetelnego i wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności pominięciu przy ocenie tego materiału istotnych okoliczności faktycznych wskazanych przez biegłego sporządzającego pierwszą opinię oraz przez stronę pozwaną, a dotyczących tego, że Szpital w ramach porozumień zawartych ze spółką (...) S.A. spłacił całą kwotę wierzytelności w stosunku do (...) S.A. ze wszystkich tytułów (dotyczy to postępowań, w których powód występował o zapłatę we własnym imieniu, jak też w sprawach w których był pełnomocnikiem innych podmiotów oraz w sprawach, w których wierzycieli reprezentował pełnomocnik powoda) oraz odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami procesu, w sytuacji w której pozwany jako publiczna placówka ochrony zdrowia jest de facto podmiotem i dysponentem środków publicznych wydatkowanych z Budżetu Państwa, przeznaczonych na leczenie pacjentów, a nie na inne cele;

2. Naruszenie prawa materialnego w postaci art. 5 k.c. poprzez niezastosowanie tego przepisu w sytuacji, w której - biorąc pod uwagę sprzeczne z zasadami współzycia społecznego warunki umowy, a podstawie której powód naliczał pozwanemu odsetki - roszczenie powoda (także wobec zapłaty przez pozwanego całego zobowiązania ze wszystkich tytułów wobec (...) S.A.) trudno uznać za zgodne z zasadami słuszności, tym bardziej że zapłata tego świadczenia ewentualnie odbyć się musi kosztem ciężko chorych ludzi, przy czym (...) S.A. nie poniósł jakiegokolwiek szkody - przeciwnie, w związku z realizacją porozumienia ze Szpitalem wygenerował na swoją rzecz znaczne zyski, co także wskazuje na zasadność zastosowania art. 5 k.c. w niniejszej sprawie (szerzej: Wyrok SA w Warszawie VI ACa 1211/14).

3. Naruszenie prawa procesowego w rozumieniu art. 328 § 2 k.p.c. polegające na tym, że sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ograniczył się jedynie do lakonicznego stwierdzenia bez wskazania racjonalnej podstawy merytorycznej, iż w niniejszej sprawie nie ma podstaw do uwzględnienia argumentów pozwanego dotyczących spełnienia świadczenia wobec powoda (które także wobec opinii biegłego i podniesionych przez Szpital kwestii należy uznać za zasadne), jak też wniosku pozwanego o odstąpienie od obciążania placówki pozwanego kosztami procesu, w sytuacji w której złożone do akt niniejszego postępowania dokumenty księgowe jednoznacznie wskazują na zasadność takiego wniosku, a tym samym ewentualna odmowa jego uwzględnienia winna być poprzedzona bardzo szczegółową analizą przyczyn i podstaw takiej decyzji, czego w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku sąd I instancji nie uczynił;

4. Naruszenie prawa procesowego w postaci art. 102 k.p.c. oraz art. 98 § 1 k.p.c., polegające na tym, iż sąd I instancji nie uwzględnił wniosku pozwanego o odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami procesu w sytuacji, w której bezsprzecznie zachodzą przesłanki do uwzględnienia powyższego wniosku w niniejszej sprawie;

5. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż brak jest przesłanek do uznania, że należność w niniejszej sprawie została zapłacona przez (...) S.A. na podstawie zawartych ze Szpitalem porozumień (między Szpitalem i (...) S.A.), jak też brak jest szczególnych uzasadniających odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami procesu, podczas gdy okoliczności sprawy nie uzasadniają tego stanowiska.

W uzasadnieniu apelacji pozwany podtrzymał twierdzenie, że w ramach porozumień zawartych z (...) S.A. spłacił całe zadłużenie w stosunku do powoda ze wszystkich tytułów.

Powód wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się zasadna z uwagi na trafność zarzutu naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 328 § 2 k.p.c., tak poważnego, że uzasadniającego stwierdzenie, że Sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy.

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera bowiem jakichkolwiek ustaleń faktycznych, a także wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia. Brak ustaleń faktycznych zaś uniemożliwia sądowi II instancji rekonstrukcję faktów, które zdaniem Sądu Okręgowego zaistniały w sprawie, doprowadzając do powstania należności powoda względem pozwanego oraz do jej wymagalności w konkretnej dacie, a także do ukonstytuowania się obowiązku pozwanego zapłaty na rzecz powoda odsetek umownych i należności ubocznych (prowizji). Brak wskazania podstawy

materialnoprawnej uniemożliwia natomiast zbadanie, czy Sąd ten dokonał prawidłowej wykładni oraz trafnego zastosowania prawa materialnego.

Przede wszystkim jednak Sąd Okręgowy nie wyjaśnił na jakiej podstawie faktycznej i prawnej uznał, że powód może skutecznie domagać się od pozwanego odsetek umownych od wskazanej w pozwie kwoty należności głównej. Jest to zaś kwestia istotna z tego względu, że pozwany już w zarzutach do nakazu zapłaty podniósł zarzut, powtórzony w apelacji, nieważności porozumienia z 15 grudnia 2011r. ze względu na zawarcie go przez strony z naruszeniem przepisów art. 53 ust 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991r. o zakładach opieki zdrowotnej, a obecnie art. 54 ust 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (t.j. Dz.U.2016.1638). Powód zaś to właśnie porozumienie powołuje w uzasadnieniu pozwu, jako źródło własnych roszczeń wobec pozwanego, zarówno co do kwoty głównej, jak i co do odsetek umownych i należności ubocznych.

Sąd Apelacyjny zważył też, że Sąd Okręgowy ograniczył swoje rozważania w tej sprawie do stwierdzenia, że między stronami sporna pozostaje jedynie kwestia zasadności i wysokości należnych powodowi odsetek. Sporu tego nie można jednak rozstrzygnąć bez wyjaśnienia, jakie jest źródło faktyczne i prawne roszczeń objętych porozumieniem z 15 grudnia 2011r i czy mogły być one skutecznie zgłoszone w świetle zarzucanych przez pozwanego nieważności tego porozumienia, a także bez analizy kwestii skuteczności dla niniejszego sporu wpłat dokonanych przez (...) S.A. oraz porozumienia tej spółki z pozwanym datowanego na 21 stycznia 2013r., w świetle przepisów prawa materialnego.

Sąd Okręgowy stwierdził też, że w swoim rozstrzygnięciu oparł się na opinii biegłej A. I.. Nie wyjaśnił jednak, czemu w jego ocenie pozbawione są doniosłości twierdzenia obu biegłych dotyczące faktycznej niemożności rozliczenia między stronami kwoty dokonanej zapłaty.

Wszystkie te kwestie, a przede wszystkim to, jakie jest źródło faktyczne i prawne roszczeń objętych pozwem oraz czy zapłata dokonana przez pozwanego wyczerpuje te roszczenia, winien więc wyjaśnić Sąd Okręgowy ponownie rozpoznając sprawę.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji, na zasadzie art. 386 § 4 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c.